

UL. NOWOLIPIE 13/15
00-150 WARSZAWA

TEL. 22 635 93 95
KONTAKT@FEDERA.ORG.PL

KRS: 0000919580
REGON: 389928249
NIP: 5252875947

Stanowisko w sprawie sytuacji prawnej dot. przerywania ciąży w szpitalach po głosowaniu nad projektem dekryminalizującym pomoc w aborcji z dnia 12 lipca 2024

Niniejsze pismo publikowane jest w odpowiedzi na coraz częściej docierające do Fundacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny FEDERA¹ sygnały o odmowie wykonania świadczenia przerywania ciąży przez szpitale państwowe w związku z odrzuceniem projektu dekryminalizującego pomoc w przerywaniu ciąży.

Projekt dekryminalizacji pomocnictwa w aborcji był szansą na zmianę zapisów Kodeksu Karnego. Jego odrzucenie nie zmieniło jednak w żaden sposób obowiązującego dziś prawa. W mocy pozostaje Ustawa o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży z 1993 roku, nie uległy zmianie także przepisy karne.

Powyższe oznacza, że lekarze nadal mają obowiązek przeprowadzać aborcje w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia kobiety (w tym zagrożenia zdrowia psychicznego) oraz w przypadku ciąży powstałej w wyniku czynu zabronionego.

Niezgodnym z prawem jest odmawianie wykonania zabiegu przerywania ciąży w związku z odrzuceniem projektu dekryminalizującego. Lekarz, który bezprawnie odmawia przerywania ciąży, w wyniku czego, życie lub zdrowie kobiety może zostać zagrożone, naraża się na odpowiedzialność karną za umyślne (bądź nieumyślne) narażenie na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Natomiast w sytuacji, gdy efektem odmowy lub zwłoki w udzieleniu opieki aborcyjnej będzie śmierć pacjentki lub uszczerbek na jej zdrowiu, podstawę odpowiedzialności karnej mogą stanowić art. 155, 156 i 157 Kodeksu karnego w związku z art. 2 Kodeksu karnego.

Dodatkowo, odmowa przeprowadzenia ustawowej aborcji, w szczególności w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia, może wiązać się z naruszeniem prawa pacjentki do natychmiastowego otrzymania świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej (art. 7 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta). Pacjentka, w razie zawinionego naruszenia jej praw, ma prawo do dochodzenia roszczeń w drodze postępowania przed sądem cywilnym.

Dodać należy, że w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia kobiety (także zdrowia psychicznego) wymagane jest jedno zaświadczenie od lekarza specjalisty, który potwierdza spełnienie przesłanki ustawowej. Stawianie przed kobietami wymogu zdobycia dwóch zaświadczeń specjalistycznych stoi w sprzeczności z decyzją Rzecznika Praw Pacjenta (Decyzji z dnia 18 stycznia 2024 r., znak RzPP-DPW-WPII.431.4320.2023), który jasno stwierdził, że jedno zaświadczenie wystarcza do przeprowadzenia zabiegu przerywania ciąży w szpitalu. Głos w tej sprawie zabrał także Komitet Bioetyki Polskiej Akademii Nauk, w którego Stanowisku nr 1/2023 z dnia 25 lipca 2023 roku w sprawie ochrony życia i zdrowia kobiet ciężarnych czytamy: (...) *do potwierdzenia wystąpienia*

¹ FEDERA chroni i wspiera każdą osobę zachodzącą w ciążę, niezależnie od orientacji seksualnej i tożsamości płciowej.

okoliczności, że ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety wymagane jest tylko jedno orzeczenie lekarza specjalisty. Jeśli ciąża ma negatywny wpływ na zdrowie psychiczne kobiety (np. nasila zaburzenia psychiczne albo – jak to się często zdarza w przypadku diagnozy ciężkiej wady płodu – wywołuje lub pogłębia depresję bądź jest źródłem stresu pourazowego), do legalnego wykonania aborcji wystarczające jest jedno orzeczenie lekarza psychiatry stwierdzające, że ciąża zagraża zdrowiu psychicznemu ciężarnej. Odmowa wykonania aborcji w związku z przedstawieniem jednego zaświadczenia od lekarza specjalisty może więc być uznana za utrudnianie dostępu do opieki zdrowotnej, co może nieść się z ryzykiem poniesienia konsekwencji prawnych.

Nadmienić należy także, że z analizy przeprowadzonej przez zespół prokuratorów ds. opracowania wytycznych w postępowaniach dotyczących odmowy dokonania przerwania ciąży oraz tzw. aborcji farmakologicznej jasno wynika, że w latach 2016–2023 żaden lekarz nie został skazany za przerwanie ciąży, gdy zachodziły przesłanki ustawowe. Fundacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny FEDERA uznaje więc, że powoływanie się na odrzucenie projektu dekryminalizującego w przypadku przerwania ciąży z przesłanki przewidzianej w Ustawie z 1993 roku stanowi bezprawną odmowę wykonania świadczenia gwarantowanego.

Odmowa wykonania świadczenia gwarantowanego może prowadzić do nałożenia kary ze strony Narodowego Funduszu Zdrowia. Przypomnieć tu można choćby przypadek szpitala w Pabianicach, który nie wykonał legalnego zabiegu przerwania ciąży, za co placówka została ukarana przez Narodowy Fundusz Zdrowia kwotą w wysokości 550 tys. złotych.

Apelujemy do kadry medycznej o przestrzeganie prawa i informujemy, że w przypadku naruszeń praw pacjenta w zakresie opieki prenatalnej i przerywania ciąży nasza Fundacja będzie interweniowała u Rzecznika Praw Pacjenta, w Ministerstwie Zdrowia oraz – na wniosek pokrzywdzonej – także w sądzie. Przypominamy także, że w przypadku wątpliwości dotyczących obowiązującego prawa regulującego aborcję w systemie ochrony zdrowia, zespół FEDERY prowadzi szkolenia prawne pro bono na terenie całego kraju.

Poparcie dla niniejszego stanowiska Fundacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny FEDERA wyrażają organizacje zrzeszone w Wielkiej Koalicji za Równością i Wyborem:

1. Strajk Kobiet Żnin
2. Democracy is OK DOK
3. Stowarzyszenie Dolnośląski Kongres Kobiet
4. Czarny Protest Bielsko-Biała / Strajk Kobiet Bielsko-Biała
5. Manifest Wolnej Polki
6. Strajk Kobiet Berlin #feminiberlinpolska
7. Berliński Kongres Kobiet
8. Toruńska Brygada Feministyczna
9. Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA
10. Stowarzyszenie Klucz – Stop Społecznym Wykluczeniom w Katowicach.

UL. NOWOLIPIE 13/15
00-150 WARSZAWA

TEL. 22 635 93 95
KONTAKT@FEDERA.ORG.PL

KRS: 0000919580
REGON: 389928249
NIP: 5252875947

11. Fundacja Komos – Centrum Integracji Łącznik
12. Manifa toruńska
13. Nic o nas bez nas. Ruch kobiecy Gliwice i Pyskowice
14. Stowarzyszenie Szlakiem Kobiet
15. Strajk Kobiet Włocławek
16. Stowarzyszenie Baba
17. Stowarzyszenie Kobieta na PLUS!
18. Fundacja im. Kazimierza Łyszczyńskiego
19. Fundacja Różowa Skrzyneczka
20. Koszalińskie Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej Era Kobiet
21. Strajk kobiet Sardynia
22. Dolnośląskie Stowarzyszenie Kongres Kobiet
23. Strajk Kobiet Wrocław
24. Matki na Granice
25. Fundacja Metropolis Wrocław
26. Fundacja Rodzić Po Ludzku
27. ASTRA Network
28. Fundacja Łódzki Szlak Kobiet
29. Piaseczyńska Rada Kobiet
30. Inicjatywa Kobiet Piaseczno
31. Grupa Ponton
32. Stowarzyszenie Łódzkie Dziewuchy Dziewuchom
33. Manifa Rzeszów
34. TAK Trójmiejska Akcja Kobieca
35. Stowarzyszenie Pro Femina
36. Dziewuchy Londyn
37. Kolektyw Pomagaczki
38. Koło Naukowe Prawo a Płeć przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego
39. Feminoteka
40. Fundacja Droga Kobiet
41. Kolektyw Dzień Po